

MØRE OG ROMSDAL BONDELAG

**Til
Norges Bondelag**

Vår saksbehandler
Lyche Arnar
Tlf. 71 20 28 90/41418871
arnar.lyche@bondelaget.no

Vår dato
09. mars 2012
Deres dato

Vår referanse

Deres referanse

Uttale jordbruksforhandlingene 2012 fra Møre og Romsdal Bondelag

Frå utvida styremøte 6. mars 2012 om uttale framfor jordbruksforhandlingane.

Fylkesstyret foran f. v: Fylkesleiar **Inge Martin Karlsvik**, Eide, 1. vara **Erik Olufsen**, Aure, **Arne Rekkedal**, Ørsta, nestleiar **Birgit Oline Kjerstad**, Haram, styremedlem **Hans Frafjord**, Vestnes, styremedlem **Anne Katrine Jensen**, Gjemnes og organisasjonssjef **Arnar Lyche**.
Bak frå venstre: **Yngve Røøyen**, Surnadal (leiar i M&R Bygdeungdomslag), **Ivar Aae**, Averøy (leiar i Landbruk Nordvest), **Audun Skjervøy**, Norddal (grønttalsperson i M&R Bondelag), landbruksdirektør **Anne Berit Løset**, Stordal (observatør Landbruksavd M&R), **Olav Håkon Ulfnes**, Aure (leiar Felleskjøpet Nordmøre og Romsdal), **Jan Ove Tryggestad**, Stranda (styreleiar Tine Meieriet Vest), **Øyvind Karlsen-Heinåli**, Rauma (leiar TYR M&R), **Kari Redse Håskjold**, Volda (konsernstyremedlem Nortura), **Oddhild Saure Bogen**, Ørsta (styremedlem Felleskjøpet Agri), **Lars Erik Hubred**, Vestnes (avtroppa leiar Norsvin M&R) og **Karin Vartdal**, Ørsta (styremedlem M&R Bygdekvinneleg). (Foto: Arild Erlien).

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse: PB 2047 Moldegård 6402 Molde	Besøksadresse: Fannestrandveien 63. Molde	Telefon: 71 20 28 90	Mobil: 41 41 88 71	E-postadresse More.romsdal@bondelaget.no
Møre og Romsdal Bondelag	Org.nr.: 939678670	Bankkonto:	8101.05.12891	Internet:
Bondelagets Servicekontor AS	Org.nr.: 985063001 MVA	Bankkonto:	8101.05. 91392	www.bondelaget.no/moreogromsdal

Møre og Romsdal Bondelag ønsker at husdyrproduksjonene skal bli prioritert i år. Vi ser at for flere av de viktigste husdyrproduktene er det betydelige underskudd, og det bør derfor være rom for å ta ut høyere priser.

Kostnadsveksten har i de senere år vært formidabel. Vi ser det derfor som et minimum at markedsinntektene skal øke tilsvarende kostnadsveksten for alle produksjoner og bruksstørrelser. Budsjettmidler kan i større grad brukes til å drive politikk og utjamning mellom produksjoner, distrikt og strukturer.

Landbruksmeldinga legger opp til at vi skal øke produksjonen betydelig de neste åra. For å få til dette må lønnsomheten i det å produsere bli bedre. Vi ser det derfor som viktig at økning i inntekt også kommer på produkt, ikke bare på produksjonsnøytrale tilskudd.

Så må vi deretter være villige til å bruke budsjettmidler for å sikre et landbruk i alle størrelser over hele landet.

Vi må gjøre landbruket mer attraktivt å gå inn i. Derfor må inntekten heves med minst kr 100 000 per årsverk utover kostnadsveksten. Vi er klar over at det ikke er gjennomførbart på ett år. Derfor må regjeringen med i en forpliktende 4-årsplan, der det skapes rom både i budsjetter og i markedet gjennom et sterkt importvern.

1. Grovfôr

- Med underskudd på grovfôrbasert kjøtt, og bekymring for melketilførselen på sikt, må vi stimulere til arealproduktivitet. Det er viktig å øke matproduksjon på norske ressurser.
- Vekst i tilskudd skal ikke komme på areal. Det presser leiejordprisene og det stimulerer ikke til økt arealproduktivitet.
- Tilskudd til dreneringstiltak (ikke bare til grøfting, men også til for eksempel profilering og omgraving) må innføres, men ved friske midler. Tapet av produksjonsjord som konsekvens av manglende vedlikehold av dreneringssystemene er mange ganger større enn tapet ved omdisponering til veier, husbygging og annet.

2. Melk (ku og geit)

- Med stor avgang av melkeprodusenter, og med mål om økt produksjon, må lønnsomheten bedres. Inntektene i melkeproduksjonen på Vestlandet er lavere enn gjennomsnittet landet. Nedgangen i produksjonen er større enn i resten av landet. Inntektene må opp. Kvotefyllingsgraden er på 90 prosent.
- Målprisen må økes mer enn kostnadsveksten, men ikke mer enn det er mulig å ta ut i markedet.
- For å sikre melkeproduksjonen og norsk foredlingsindustri må det bli innført prosenttoll for faste hvite oster og smakstilsatte melkeprodukter.
- Økning av tilskudd til melkeproduksjonen må komme på andre områder enn driftstilskuddet. Dette tilskuddet er på et fornuftig nivå. I stedet ønsker vi at det innføres et grunntilskudd på 10 øre per liter kumelk. Som et alternativ kan alle melkeprodusenter flyttes opp ei sone når det gjelder distriktstilskudd.
- Vi ønsker ro om kvoteordningen, med unntak om at samdrifter skal ha mulighet for å leie kvote.

Vår dato
9. mars 2012

Vår referanse

- Vi ønsker å beholde dagens "trappetrinnsfordeling" av husdyrtilskudd i melkeproduksjonen. Økning i husdyrtilskudd skal komme med samme kronemessige beløp på alle melkekyr 1 – 50. Det vil holde graderingen i strukturprofilen, samtidig som det dekker inn den veksten i variable kostnader som er lik pr dyr.
- Sjukdomssanering på geit må fullføres.
- Geiteholdet er viktig for bosetting og kulturlandskap i fjordbygdene. Alt som kan gjøres for å øke avsetningen av geitemelk må gjøres for å unngå å svekke produksjonsmiljøene.

3. Storfe

- Selv om det ikke er målpris på storfekjøtt, må pris til bonde betydelig opp.
- Det må stimuleres til økt storfekjøttproduksjon, både i melkeproduksjonen og ammekuproduksjonen.
- Distriktstilskuddet storfekjøtt må økes betydelig, for å opprettholde produksjonen i de delene av landet der det er størst avgang av produsenter.
- Det gis et grunntilskudd med kr 5 per kg, fra slakteklasse O.

4. Ammeku

- Maksimumsgrenser for antall dyr og for husdyrtilskudd per foretak må løftes betydelig.
- Tilskudd til ammeku flates ytterlig ut økes etter følgende modell: Kr 4500 i intervallet 1-50 kyr og til kr 1500 i området 51-75 kyr.
- Det må stimuleres til økt storfekjøttproduksjon, både i melkeproduksjonen og ammekuproduksjonen.
- Viser til det som står om storfekjøtt.

5. Småfe

- En del av tilskudd til vinterfôra sau må over på tilskudd til lammeslakt. Dette for å stimulere kvalitet og produksjon, og ikke til å ha uproduktive dyr til over telledato.
- Heve tilskudd til sauer som går på utmarksbeite (for å unngå for mye beiting på dyrka mark).
- Pris på lam kan øke vesentlig. Det er underskudd i markedet og derfor mener vi det er rom for å heve prisene.
- Det må innføres tilskudd til påsettlam.
- Høyeste sats for produksjonstilskudd opp til 100 vinterfôra sauer.

6. Svin

- Pris på svinekjøtt bør heves med 80 øre per kg. Siste tiåret har prisen gått ned med 8,5 prosent, mens kraftfôrkostnadene har gått opp med 25 prosent.
- Distriktstilskudd på gris er viktig for å styrke svinemiljøene i distriktet, og bør styrkes.
- Prisen på lyse kjøttslag må gjenspeile produksjonskostnadene. Vi mener det bør være grunnlag for vesentlig inntektsøkning ved pris.
- Satellitter i purkering må få avløsertilskudd og produksjonstilskudd ut i fra sitt reelle produksjonsvolum, og ikke hva som er inne på telledato.
- Økt dyretallsstøtte på kr 1000 for de første 35 purkene og kr 30 for de første 1400 slaktegrisene.

7. Fjørfe

- Tiltak i eggsektoren må sees i sammenheng med faren for overproduksjon. Det må fokuseres på næringsstoffregnskapet/-balansen på enkeltbruk. Slik produksjon bør prioriteres i områder med ledig spredeareal og nedgang i husdyrproduksjon.
- Den doble mottakplikten som Nortura har for egg må fjernes.

8. Korn/kraftfôr

- Redusert arealtilskudd og de sparte pengene brukes til kvalitetstilskudd på korn. Dette gjøres for å stimulere til økt produksjon.
- Skal kornprisen økes må dette kompenseres med prisnedskrivning av kornet. Dette for å unngå økt kostnadsnivå for husdyrprodusenter. Importvernet er for svakt til at en kan ta ut kostnadsøkningen på husdyrprodukt i markedet.
- For å redusere importen av råvarer til kraftfôr bør det legges til rette for dyrking av egne sorter med fôrhvete.
- Stedfrakttilskuddet er viktig for frakt av kraftfôr og bør prioriteres. Tilskuddet dekker ikke de faktiske merkostnadene for de dyreste fraktene. På tross av økt stedfrakttilskudd og at både Nordmøre og Romsdal Felleskjøp og Felleskjøpet Agri har egen fraktutjevning, er det likevel ulike fakturerte kostnader til kraftfôrkjøpere rundt i landet. I en konkurransesituasjon er det utfordrene å opprettholde omfattende intern fraktutjevning.
- Gjeninnfør beredskapslager for såkorn og matkorn.

9. Frukt/Grønt

- Vi stiller oss bak vedlagt innspill fra Grøntutvalget på Vestlandet.
- Økt distrikts- og kvalitetstilskudd for industribær til et nivå som gjør det mer lønnsomt å satse på industribær.
- Støtte til innfrysingsanlegg for bær som tilfredsstiller kvalitetskravene til industrien. Tilsvarende støtte til fruktlager.
- Målretta støtte til sortsutviklingsprosjekt for industrijordbær.
- Økonomiske tiltak når det gjelder godkjenning av plantevernmidler for små kulturer.
- Plantevernmidler: Må ha nye midler før forbud mot eksisterende midler.
- Egen sone for areal og kulturlandskapstilskudd for potet og grønnsaker i sone 5. 300 kr per dekar for potet og 1000 kr per dekar for grønnsaker.

10. Miljø mm

- Framtiden til norsk landbruk er helt avhengig av hvordan vi greier å tilpasse oss de varslede klimaendringene. All drift er avhengig av godt drenert jord. Når jord går ut av drift er ofte det underliggende problemet dårlig drenering. Grøftesystemene er underdimensjonerte og det haster å gjøre omfattende investeringer for både å redusere klimagassutslipp, øke avlingsmengde per areal og hindre at areal gror igjen. Alle driftsformer krever drenert jord.
- Møre og Romsdal Bondelag har et klart inntrykk av at de fleste gårdbrukere ønsker å utnytte husdyrgjødsel på beste måte ved å spre den under gunstige forhold når plantene er i vekst, men det er ofte vanskelig å få det til i praksis med liten gjødsellagerkapasitet, knappe tidsmarginer og skiftende værforhold. Et stort flertall av melkeprodusentene er på grunn av lagerkapasiteten avhengige av å tømme gjødsellageret i løpet av september. Vi synes det er svært uheldig at store mengder næringsstoffer blir tilført jorda utenom selve vekstsesongen.

Det fører til økt forurensning. Det er viktig å endre dagens praksis. For å lykkes er det nødvendig å ta utgangspunkt i bondens praktiske situasjon. Vi har veldig liten tro på at innstramning av regelverket vil gi ønsket effekt. Trolig vil det skape flere lovovertridere og flere bønder mister motivasjon og gir opp drifta. En storstilt satsing på utvidelse av gjødsellagerkapasiteten er helt nødvendig dersom omfanget av høstspredning av husdyrgjødsel skal reduseres.

11. Økologisk landbruk

- Mest mulig av midlene må stimulere til økt produksjon og kvalitet.
- Mer markedsmessig fokus. Det er utfordringer med salget.
- Kostnaden med å nå statens mål om økologisk produksjon må dekket av staten og ikke av gårdbrukerne.
- Viktig å stille krav til det offentlige om innkjøp!

12. Investering

- Åpne for investeringsmidler til nydyrking.
- Rentestøtteordningen bør bli forvaltet i sentral utjevningssjakk for å få balanse mellom tilskudd og rentemidler. Da kan tilskuddene bli fordelt på fylkene, og rentestøtten fra nasjonal sjakk.
- Investeringsvirkemidlene må dekke en større del av byggekostnaden for å få økonomi i husdyrholdet etter utbygging. Vi ser at det er svært store behov for investeringer i landbruket.
- Innføring av mosjonskrav vil påføre merkostnader for husdyrprodusenten som må inn i totalkalkylen. Hva vil dette påføre bonden i investeringer og merarbeid?
- Totalpotten for investering må være så stor at alle fylker kan bruke maksimalsatsene (kr 900 000 og 30 prosent av kostnadsoverslaget er et minimum).
- Det må innføres ordning for skattefrie avsetninger til investeringsfond. Fondsavsetningen kan ikke bare brukes til bygg, men også til nydyrking, grøfting etc.

13. Rekruttering /kompetanse med mer

- Det beste og mest effektive rekrutteringstiltaket er konkurransedyktig økonomi.
- Det bør bli arbeidet med et sett av virkemidler for de som skal inn i næringa, inklusiv skatter, avgifter og enklere regelverk.
- Vi ser behov for tiltak som medvirker til at flere bruk kommer på salg slik at unge som er interessert i å drive jordbruk kan få kjøpe og drive gard. Det må være lønnsomt å selge gardsbruk i drift framfor "å slakte" ved salg av ulike deler. Skattleggingen stimulerer ikke til salg av garden ut av familien.
- Regler om prisregulering på landbrukseiendommer må opprettholdes.

14. Velferd.

- Folk med næringsinntekt må kunne avløse hverandre. Tilskudd til avløsning til ferie/fritid og til sykeavløsning må økes i takt med lønnsutvikling i samfunnet. Det er mer krevende å være avløser nå enn før. Derfor er det rimelig å anta at kostnadene til avløser vil stige.
- Fødselspermisjon må kunne tas etter samme regelverk som resten av samfunnet.
- Nye brukere bør få halvt avløsertilskudd første driftsår, uten krav til dokumentasjon.
- Utbetaling av avløsertilskudd minst to ganger i året.
- Satellitter i purkering bør få avløsertilskudd ut fra sitt reelle produksjonsvolum.

15. Annet

- Distriktstilskuddet er målrettet ned på gardsnivå og med garantert distriktsvirkning og bør være et av de prioriterte tiltakene. Distriktstilskuddet er knyttet til faktisk levert produkt og kompenserer kostnadene etter mengde. Distriktstilskuddet imøtekommer derfor også de litt større brukene i forhold til kostnadene som følger med produksjonsomfanget. Dessuten har det ikke kostnadsdrivende effekt på leiejord slik som arealtilskudd. De er billig å forvalte og lett å kontrollere.
- Tilskudd til innfrakt av slakt bør øke. Dette var ei ny ordning i 2010.
- Pelsdyrfôr må fortsatt ha frakttilskudd. Pelsdyrfarmer i Møre og Romsdal får nå fôret fra Trondheim.
- Tilskudd til gamle husdyrraser endres til tilskudd per født kalv. Fødte kalver stimulerer til produksjon og en bedre bevaring av rasene.
- Birøktneringa trenger å få økt produksjonstilskudd slik at inntektene fra denne produksjonen kan nærme seg resten av landbruksneringa.
- Birøktneringa trenger å få på plass ei ordning for kompensering av ekstra arbeid og kostnader i samband med offentlige pålegg som nektarvandring med bier. Ikke bare på grunn av dyresykdom men også på grunn av plantesykdom, jmf Mattilsynets vedtak høsten 2011.
- Økt tilskudd per bikube med kr 200. Disse er avgjørende for produksjon av frukt og bær.

Behandling av uttalen i Møre og Romsdal

Fylkeslaget drøftet jordbruksavtalen i flere styremøter. Arbeidsutvalget laget forslag til styret på bakgrunn av lokallagsuttalene. Lokallagene fikk tilsendt på forhand et foreløpig utkast til uttale fra fylkesstyret.

Det kom inn 41 uttaler/innspill. Av disse uttaler fra 26 lokale Bondelag og 15 fra samarbeidende organisasjoner og medlemmer.

Fylkesstyret behandlet uttalen i utvidet styremøte 6. mars i lag med representanter fra 9 regionale samvirke- og landbruksorganisasjoner. Møtet gikk gjennom uttalen punkt for punkt med skrifton på veggen etter ei innledende generell runde. Fylkesstyret i Bondelaget vedtok uttalen etterpå i eget møte.

Uttalen fra styremøtet 6. mars ble sendt utsendingene på e-post og omdelt i fylkesårsmøtet i M&R Bondelag 9. - 10. mars. Fylkesleder la fram uttalen i årsmøtet og presenterte enkeltsaker for behandling under fylkesårsmøtet.

Vedlegg i særskilt sending uttale og/eller svarskjema fra:

Uttale fra disse 26 lokale Bondelag: Aure og Tustna BL, Eide BL, Eidsdal og Norddal BL, Fræna BL, Gjemnes BL, Hildre og Vatne BL, Hjørundfjord BL, Hustad BL, Nettet BL, Rauma BL, Rindal BL, Skodje BL, Smøla BL, Stranda BL, Straumsnes BL, Sunndal BL, Sunnlyven BL, Surnadal BL, Sykkylven BL, Tingvoll BL, Valldal BL, Vestnes BL, Ytre Haram BL, Ørskog BL, Ørsta BL, Ålvund BL.

Samarbeidende organisasjoner og medlemmer: Allskog, Felleskjøpet N & R, Friskare Geiter, Geit i Vekst, Grøntutvalet på Vestlandet, M&R fylkeskommune, Norske Landbrukstjenester, Norsvin i M&R, Sau og Geit M & R, Sau og Geit M&R, om villsaulam, Tine Meieriet Vest, Tine Midt-Norge, TYR, Helge Øverås, Vestnes, Oddvar Mikkelsen, Surnadal.